

KUSTBON

Veckotidning för svenskarna i Estland.

Femte årg. N:o 14	Prenumerationspris. Helt år Emk 144:—. 1 månad „ 12:—. I Sverige: Helt år Kr. 9:—. 1 månad „ 0:75. I Finland: Helt år Fmk 18:—. 1 månad „ 1:50.	Utkommer alla onsdagar. Redaktion: N. Blees, Riddaregatan 3, Reval. J. Nyman (ansv.), Ekenäs, Finland.	Annonspris. 2 mk per mm. I Sverige: 10 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm För annons, som införes 10 eller flere ggr, räknas 20 % rabatt	10 maj 1922

Aprilvår.

Från tidig morgon till sena kvällen är solen nu i gång med vårarbetet. Snön ligger i smältande drivor ute på gårderna och vattnet står högt över ångar och vintervägar. Lärkorna jubla, och himlen lovar med varje dag som går en ny vår och sommar.

En sådan löftesrik dag var sistlidne fjärdedag påsk, när omkring femtio svenske män samlades i Bergsby skolhus för att bilda Rikulls lokalavdelning av Svenska Odlingens Vänner. Hittills har Rikull nämligen tillhört Nuckö-avdelningen, men avståndet mellan Nuckö och Rikull har visat sig vara till hinder för samarbetet. Efter ett anförande av rektor Kaleb Andersson från Birkas valdes den nya styrelsen, som kom att bestå av Alexander Lindström, Anton Vesterberg och Georg Stahl från Höbring, Arvid Nyman och Kr. Milberg från Roslep, A. Ringberg, Spitham, och J. Westerman, Rergsby.

Må det visa sig vara ett verkligt vårtecken, som håller vad det lovar, att av en lokalavdelning blivit två! Vårarbetet har börjat. Ingen svensk borde saknas på de tegar där svensk odling har hemortsrätt!

Lärarytbildningen.

På förslag av Svenska Folksekretariatet, som hänvänt sig till Bildningsministeriet, har nämnda ministerium beslutat att i budigeten för 1923 uppta en post på 150,000 mark för att utdelas som stipendier till estlandssvenska lärarekandidater, som vore villiga att utbildas till lärare vid svenska folkskolor i Estland. Summan skulle fördelas på 5 elever. En likadan summa skulle varje år under loppet av 5 år anslås. Villkoret för erhållande av stipendium är att stipendiaten förbinder sig att efter genomgången kurs under minst 5 år tjänstgöra som lärare i Svenska Estland. Vidare måste en sådan utdimitterad lärare, som inhämtat sina kunskaper i Finland, avlägga examen i tre ämnen, som icke läsas i Finland, näml. en kortare kurs i estniska språket samt den erforderliga kursen i Estlands historia och geografi. Enligt vad vi kunnat erfara, torde något hinder från myndigheternas sida i Finland för estlandssvenskars studier därstädes för ovannämnda ändamål icke förefinnas. Vi hoppas, att det icke saknas ynglingar och flickor, som äro hågade att resa över till Finland och där utbildas till lärare för vårt efterblivna Aiboland.

N. B.

Scoutrörelsen i det svenska Estland.

Den 3 maj grundlades i Reval två estlandssvenska scoutkårer; en för gossar och den andra för flickor. Den ena kåren står under kapten A. Lindqvists och den andra under lärarinnan Edit Kristclas ledning. Deltagarnas antal är 15 gossar och 15 flickor. — I en snar framtid kall en likadan kår även grundas på Ormsö. Intresserade torde anmäla sig hos kapten A. Lindqvist, Riddaregatan 3, Reval. Barn i åldern 10—16 år äro välkomna. Denna för vårt uppväxande släkte så nyttiga rörelse borde på allt sätt uppmuntras och understödas.

Insända brev.

Ärade Herr Redaktör.

Ber att i tidningen „Kustbon” få infört följande som svar på en uppsats av signaturen „Svensk”.

I Kustbon N:o 34 1921 under rubriken „Svenska kustbor” står anført ur „Päeva-leht” av den 11 nov. N:o 302 om en strandningsolycka, som inträffat på Nargö samt därvid begången stöld med tillägg av herr „Svensk”: „Ifall bara en bråkdel av de upprörande beskyllningarna vore sanning kommer varje estlandssvensk att rodna av blygsel.”

På mina förfrågningar av flera olika personer, har jag fått det svaret, att det ej varit

Nargöborna, som gjort sig skyldiga till någon stöld, utan hjälpt till att bärga den förölyckade motorbåten om vilken frågan gäller. Den person, som stulit en kikare skulle ha varit en på Nargö bosatt f. d. dräng hörande hemma på Dagö och este till börden. Jag har även hört att tjuvens namn varit på samma gång infört i tidn. „Päevalgt”. Har nu herr „Svensk” ej reda på vad Nargöborna heta? Det förundrar mig i högsta grad. Deras, nästan utan undantag, gamla välklingande svenska namn kunna ej förväxlas med Dagöborns eller esters i allmänhet. Det vet herr „Svensk” så väl. Jag vill ej söka kasta någon „helgongloria” över Nargöborna, ty även de äro behäftade med fel och missgrepp såsom alla andra människor. Men det grämer en, att den, som söker dölja sig under namnet „Svensk”, icke kan låta bli att göra utfall emot Nargöbor i offentliga tidningar.

Såsom exempel må tillåtas mig att anföra följande om Nargöborna: År 1914 då Nargöborna tvingades av den ryska överheten, att gå ifrån hem och hård, voro de föremål för sympati och medkänsla icke minst i svenska Finland, vilket må sägas till deras heder. Nargöborna inbjödos av några herremän i Helsingfors att komma över och bosätta sig i Borgåtrakten. 6 à 7 man foro då över och togo det anvisade stället i närmare skärskådande för att få uttrönt om lämpligheten av att bosätta sig där. I „Hufvudstadsbladet” uttalades omdömen om Nargöborna såsom varande „språkkunniga, välklädda, intelligenta och resliga karlar”. Detta uttalande hade bort fylla varje „estlands-svenskt” hjärta med en viss stolthet över att det finnes sådana svenskar i Estland som Nargöborna äro. Men i stället så grämde det signaturen „Svensk” till den grad, att han skrev i tidningen „Västra Finland” om Nargöborna. „Deras bildning är endast yttre polityr, en följd av att de bo i stadens närhet. De äga ej någon boklig bildning”. „De äro stolta och ha ej någon samhörighet skänsla” m. m.

Rikssvenskarnas omdöme om

Nargö vid sina besök där före kriget är: „Folket är som i Sverige, husen äro som i Sverige, skogen är som i Sverige, ett stycke land av Sverige i Ryssland”. Herr „Svensk” själv, då han besökt Nargö, måste väl erkänna att den „yttre polityren”, som fanns på Nargö, saknas i det övriga Estland.

Det anförande Herr Svensk gör av Karl XII såsom slutklämmen i ovannämnda uppsats verkar såsom krokodiltårar, ty han sörjer icke, utan hyser ett hemligt ogrundat agg i sitt hjärta gent emot Nargöborna.

Stockholm den 23 april 1922.

F. D. B e r g.

Bokgåva till Revals svenska lånebibliotek.

Herr Th. Hallin har skänkt följande värdefulla arbeten till S. O. V. för Revals svenska lånebibliotek:

- 1) Svensk Litteraturhistoria 1—2 band av H. Schück o. K. Warburg,
- 2) Sveriges Historia 1—6 band,
- 3) Modersmälet av Ljungstedt 1 band,
- 4) Vicomte de Bragelonne av Alex. Dumas 1—2 band,
- 5) Miladys son 1—2 band av A. Dumas, Vitterlek,
- 6) Skalde försök 1 band av Anna Maria Lenngren,
- 7) Dikter av August Strindberg 1 band.

För den stora gåvan fram bäres härmed ett varmt tack.

S. O. V:s styrelse.

— S. O. V:s aftonsamkväm den 22 april, som förut omtalats, inbragte den nätta summan av omkr. 28,000 mark en vinst. Närmare redogörelse för inkomster och utgifter erhålla intresserade av föreningens kassör, Svenska Folksekretariatet, Dompromenaden 3, Reval.

Meddelande.

S. O. V:s Rickholtz lokalavdelning anordnar **Stor fest** i Höbring Kristi himmelfärdsdag kl. 2 e. m. Programmet omfattar körsång, föredrag, auktion, kaffeservering och lekar.

Alla välkomna.

K o m m i t t e r a d e.

Tidningarna i forntidens Rom.

Vad för något! — fanns det tidningar i det gamla Rom, där dock ingen boktryckarekonst stod till förfogande för utgivande av sådana?

Jo, det fanns verkligen, och över deras verkliga, och art ha historiska forskningar kastat ett förklarande ljus. Det gamla Rom hade sin dagstidning, som till innehållet märkligt erinrade om nutidens blad, och av allt att döma, även cirkulerade i landsorten. „Acta diurna urbis”, såsom titeln lydde, bekantgjordes varje morgon på Forum, där ock avskrifter togos och försålades.

Dessa romerska tidningar voro i första hand nyhetsförmedlare. De offentliggjorde sålunda nya kejsarliga lagar, senatsförordningar, namnen på nytillträdande ämbetsmän, förteckning på politiker, som erhållit audiens hos „caesar” (kejsaren) eller mottagit inbjudning till hans fester, offerhandlingar t. gudarna, giftermål, födelser, skilsmässor och dödsfall inom de förnämligaste stånden, förteckning på cirkus- och rännarebanenöjena o. s. v. Även allehanda annat dagsnytt förekom, och t. o. m. litterära inlägg saknades icke. Skön skilskonst och utbildad tidningsteknik utmärkte emellertid icke de forna journalisterna. Fantasiskapelser och reella fakta blandades tillsammans utan urskiljning.

Hävdatecknaren Plinius märkes bland dem, som medarbetade i „Acta”. Som förutsättningar för detta värv ägde han, utom andra egenskaper, en levande inbillningskraft — där om vittnar icke minst en från hans hand härrörande skildring av en underbar fågel Fe-

nix, som skulle ha upptäckts i Rom. Av tidens lärde anlitasdes „Acta” icke sällan. Historikern Suetonius öste ur dessa källor när han skildrade de tolv kejsarens liv, och han fann däri uppgifter om Tiberii födelsedag, Caligulas födelseort, de bokstäver, med vilka Claudius tillökade det romerska alfabetet, och Domitiani apoteoserande som gud. Som bekant är Suetonii framställning kryddad med icke så få skandalösa enskildheter, och det låter ju icke otroligt, att han jämväl beträffande sitt tidevarvs „chronique scandaleuse” haft de dåtida tidningarna som källor.

Tacitus har direkt ur „Acta” avskrivit sin beskrivning över Germanici likbegängelse och Claudii apoteoserande. Även debatterna i senaten, då ett tempel skulle uppföras åt Nero, och då senatorn Thræseus uppbragt dundrat mot sina kollegers oförsynthet att med sitt bifall stödja Neros modermord, äro hämtade ur „Acta”. Dion erfor ur samma källa vid ett besök å amfiteatern Commodii seger.

Som exempel på de kortfattade notiserna i ett bevarat odatrat exemplar av „Acta” må följande anföras:

Konsul Savinius skall i dag inträda i sitt ämbetes utövannde.” — „Ett häftigt åskväder urladdade sig i går över staden. Blixten slog ned i en ek i närheten av Velia.” — Ett våldsam samt slagsmål har ägt rum i vinstugan 'Björnen' nära Janus altare. Värden på stället är svårt sårad.” — „Ädilen Titanius har bötfällt några slaktare, som offentligen utbjudit och sålt kött, vilket förut icke undergått besiktning. Böterna ha anslagits som bidrag till uppförande av ett altare.” — „Penningväxlaren Ansidius har försvunnit med en stor summa. Han eftersattes genast och infångades. Han befanns ännu inneha beloppet. Prästen Fontenius har befallt, att pengarna skola återlämnas åt de medborgare, som haft depositioner hos honom.”

Som man finner, är världen sig ungefär lik i alla tider! „Intet nytt under solen!” sade också de gamla med fullt fog.

Estlands president besöker Helsingfors.

Estländska republikens president Konstantin Päts skall om måndag anlända till Helsingfors på ett officiellt besök under tre dagars tid. Han åtföljes av en stor svit och kommer att vara presidenten Ståhlbergs gäst samt bo på slottet.

Vad Polen behöver mot sovjet.

375,000 man, anser generalstabschefen.

Berlin, 5 maj. (H. S.) Polska regeringen har givit order om uppskov på flere månader med hemförlovandet av åldersklasserna 1899 och 1900. Polska generalstabschefen Sikorski har i strategiska sällskapet hållit ett föredrag, vari han förklarade att Polen i motsats till vad folkförbundets avrustningskommitté föreslagit, behöver en armé om minst 375,000 man för att skydda sina gränser mot Ryssland.

Sovjetmoralen i ny belysning.

Icke en cent av Amerikas understöd har kommit ryska folket till godo.

Washington, 4 maj. (F. N. B.) I senaten har Borah riktat ett angrepp mot Bahmetjeff, som uppges vara Rysslands officiella representant och förklarar att en undersökning lett honom till åsikten, att icke en cent av de 187 millioner dollars, som av Förenta staterna ställts till Rysslands disposition genom Bahmetjeff, mottagits av ryska regeringen eller folket. Senatorerna Pomerene och Smoot replikerade, att Bahmetjeff utgivit penningarna i Amerika för ryska regeringens syften. Senator Borah protesterade härefter mot att Bahmetjeff fortfarande åtnjöt diplomatisk integritet såsom representant för en regering, vilken icke längre existerade. — Reuter.

Major Blake startar jorden runt 24 maj.

Färden beräknas ta 3 månader i anspråk.

London, 7 maj. Den engelska flygaren major Blake, som skall försöka företaga en flygning världen runt, ämnar starta för flygfärden den 24 maj. Han kommer att använda fyra olika maskiner. Färden går till en början genom Kalkutta till Paris, Rom, Athen, Kreta, Alexandria och Delhi. Härvid användes en tresitsad De Havillandmaskin på 230 hkr. I Kalkutta tages i användning ett hydroplan med en 360 khrs motor. Med denna maskin företages flygningen till Wankouwer i Nordamerika över Rangon, Bangkok, Saigon och Honkong i Japan och härifrån över Petraopavlovsk och Aleuterna till Alaska och Wankouwer. Denna del av färden blir den svåraste på grund av monsunvindarna och dimmorna i norra delen av Stilla Ocean. I Wankouwer utbytes maskinen åter mot en tresitsig De Havilland. Med denna företages färden till St Johns över Whinnipeg, Chikago och Newyrk och New Foundland. I St Johns tages åter i bruk ett Fairey hydroplan, varefter sista fjärdelen av färden går över Grönland, Island och Färöarna till Skottland och London. Major Blake hoppas tillryggalägga färden inom förloppet av tre månader. Samtliga maskiner äro engelska. Fairey hydroplanet har valts för de transatlantiska flygningarna på grund av att detsamma möjliggör nedstigningar på vattenytan och på jämförelsevis hög sjö. — Radio F. N.

Häktingarna av vita rysar i Polens östra gränstrakter fortfara.

Från Warschau telegraferas till Rulj, att arresteringarna av förutvarande ryska soldater och officerare i Koltjaks, Denikins, Wrangels, Balachovitj och Petljuras arméer fortfara i de östra polska gränstrakterna, framför allt i vojevodskapet Volhynien. En del av de anhållna ha frigivits mot borgen av lokala polska medborgare.

Vesuvius' utbrott 1872.

Ett dystert 50-årsminne.

För i dessa dagar 50 år sedan kunde världen inregistrera en naturkatastrof av vidaste omfattning, som också i långliga tider gav genljud i världspresen — nämligen Vesuvius' häftiga utbrott den 24 april 1872. Även om eruptionens ödeläggande verkan denna gång ej kan jämföras med den från vulkanens första, historiska antikens dagar, år 79 efter Kristi födelse, var olyckan i alla fall svår nog, och bland annat kom ett stort följande av omkring 600 turister — mest bestående av tyskar — som händelsevis befann sig i närheten, att begravas i den häftiga lavafloren från vulkanens krater, varjämte en till flera 100-tals miljoner uppgående materiell skada åstadkoms.

Förutom den nyss berörda eruptionen från antiken, som fullständigt begravnade städerna Herculanium och Pompeji, har Vesuvius under tidernas lopp allt emellanåt gjort sig påmind, men efter varje nytt utbrott och så snart den första skräcken lagt sig, har med äkta italiensk sorglöshet befolkningen åter talrikt slagit sig ner på kraterns slutningar, och för närvarande är det omkring 80,000 människor, som här bokstavligen leva sitt liv på branten av en vulkan. Herculaniums och Pompejis förstöring har emellertid i hög grad besannat, att ingenting ont finnes, som ej har något gott med sig, ty som bekant utgöra de efter årtusenden numera ur sitt konserverande lavahölje framgrävda städerna det förnämsta vittnesbördet om romarfolkets liv och levnadsvanor.

Efter denna katastrof, som ju den historiska vetenskapen enbart kan glädjas åt, hade vulkanen i långliga tider en lugn period. Från medeltiden finnas uppgifter om några sporadiska utbrott, men först 1631 hade Vesuvius en ny häftig eruption, varvid 3,000 människor lära ha omkommit. Sedan höll sig vulkanen relativt stilla ända till 1794, då staden Torre del Greco förstördes, och 1822 — alltså även för jämnt 100 år sedan — hade den ett annat häftigt utbrott, som sedan upprepades 1872. Och sista gången Vesu-

vius spydde eld och aska var vid den svåra eruptionen i april 1906, då staden Ottajano ödelades och själva Neapel fick en obehaglig känning av vulkanens grannskap — en stor torghall störtade in under lavaregnet och en massa människor dödades.

Huru det konfiskeras.

Socialrevolutionära ryska tidningen Golos Rossiji, vars redaktion ej gärna kan misstänkas hysa större kärlek till kyrkan, meddelar en skildring av det vanliga förloppet vid konfiskationerna av kulturföremål i de ryska templen. Det hela går mycket primitivt till såsom allt hos bolsjevikerna — berättar bladet. Den kyrka, som skall plundras, omringas av en avdelning rödgardister till häst eller fots. De troende, vilka i regel samlas inom och utanför kyrkan för att maktlöst protestera mot dess skändande, förjagas, och så skrida tjekisterna till „arbete”. Helgonbildernas guld- och silversmyckning bortslites med vana händer. Där utsmyckningen ej genast lossnar — tages ej sällan fötterna till hjälp. Uppklivna på stegar, vråda, bända och sparka tjekisterna helgonbilderna, tills antingen de få lös utsmyckningen eller ock hela helgonbilden ramlar ned på golvet, där dess förstörande fortsättes. I Baselius av Cesarea- och Tverskajakyrkorna i Moskva ha tjekisterna med hjälp av sina kvinnliga bekanta vandaliserat många århundraden gamla helgonbilduppsättningar. Kvinnorna rökte härvid under vilopausar papyrosser på altaret. I landsorten äro tjekisternas härjningar i kyrkor och kloster av ännu mera upprörande vidrig natur. I Smolensk deltog judiska kommunister i skändandet av därvarande tempel i anledning varav uppkom en judepogrom.

— Förste vännen: „Kan du säga mig, vilken som varit den störste köpmannen?”

Andre vännen: „Nej, kan du det?”

Förste vännen: „Ja. Det var Napoleon I, ty han hade nederlag ända från Moskva till Paris.”

Estniska kommunistledaren Kingisepps saga all.

Han dömdes till döden av krigsrätten och arkebuserades.

Den kände estniska kommunistledaren Viktor Kingisepp, som häktades natten till onsdagen den 3 maj, ställdes inför krigsdomstol, dömdes till döden och arkebuserades natten till torsdagen.

Skördeutsikterna i Ryssland.

Höstsådsbrodden i de centrala guvernementen i allmänhet god. Vårsådden har begynt men blott små arealer besås.

Enligt polska informationer har höstsådden i Central-Ryssland i allmänhet tagit sig på ett lovande sätt. Endast inom några distrikt är brodden under medelmåttan. Man har begynt vårsådden. Tyvärr besås blott små arealer, enär bönderna trots rådsmyndigheternas alla föreställningar vägra så mera än vad de för sitt eget uppehälle behöva. Dessutom saknas flerstädes arbetskraft, i det både människor och dragdjur fallit offer för farsoternas härjningar.

Ett uppseendeväckande tal av grekiska konungen.

Skall Grekland understödja den ryska motrevolutionen?

Atén, 4 maj. Stort uppseende väckte här konungens tal vid festen i akademien till de ryska emigranternas ära. En f. d. rysk ambassadör anhöll att konungen och Greklands folk ville understödja den ryska motrevolutionen. Konungen svarade, att den grekiska armén efter befrielsekriget i Mindre Asien slutförande icke skall underlåta att fullfölja sin plikt gentemot Ryssland.

I samma anda uttalade sig även inrikesministern. — Hbl.

— Hjärtesuck. — Den enda gång i mitt liv, jag glömt mina glasögon, var den dag jag blev förlovad med min hustru.